

Bil. II.

SPREDTE UNDERSØGELSER

OM

TOLDBYRDEN

PAA

LANDBRUGETS FORBRUG.

VED

J. C. la COUR OG V. FALBE-HANSEN.

---

5 10

THE UNITED STATES

DEPT OF THE INTERIOR

LAND OFFICE

Følgende Cirkulære blev omsendt til en Mængde Landmænd og bekendtgjort igjennem Landbrugspressen:

»I det Øjemed at faa tilvejebragt statistiske Oplysninger om Størrelsen af den Byrde, som Tolden og Toldbeskyttelsen paa-lægger Landmændene, anmodes De om at formaa Landmænd i forskellige Stillinger, men fornemlig Gaardmænd, Husmænd og jordløse Landarbejdere, der jo udgjør Hovedmassen af Landbefolkningen til at opgive, hvormeget de i Løbet af et Aar have indkjøbt, af nedenfor anførte toldplig-tige Gjenstande. Det vides vel, at kun de allerfærreste Landmænd føre et saa fuldstændigt Regnskab, at de deraf ligefrem kunne udtrage de ønskede Oplysninger, men det for-modes, at mange Landmænd, dels ved Hjælp af skriftlige Optegnelser dels ved egen og Familiemedlemmers Hukommelse kunne angive nogenlunde rigtigt, hvormeget de have købt, i al Fald af de vigtigere Poster; og det, som der udkræves for Øjemedet, er jo ikke absolut Nøjagtighed men kun, at Angi-velserne ere rigtige i deres Hovedtræk.

Det bemærkes, at der kun ønskes Oplysning om *Indkjøb* af nye Gjenstande, ikke *Kjøb* af brugte Sager, og at alle Hus-flidsgjenstande ikke ønskes medtagne«.

Der er indkjøbt af nye Gjenstande i Løbet af et Aar følgende:

Sukker	angivet i Pund
Kaffe	do. do.
Cikorie og andre Kaffesurogater	do. do.
The	do. do.
Salt	do. do.
Sago	do. do.
Risgryn og Rismel	do. do.
Spisevarer hermetisk henkogte i Blikdaaser	for Kroner
Kryderier	} for Kroner
	} eller Pund
Cacao og Chocolate	angivet i Pund

Udenlandske Frugter (Rosiner, Mandler, Figener, Svedsker etc.	} i Pund
Baiersk Øl og andet skattepligtigt Øl	ang. i Halvfl.
Brændevin og andre Spirituosa	do. i Flasker
Vin	do. i do.
Tobak, Røgtobak og Skraatobak	do. i Pund
Cigarer.	do. pr. 100 Stkr.
Sæbe	do. i Pund
Manufakturvarer af alle Arter (derunder færdigsyede Klædningsstykker, Huer og Hatter) for	Kroner
Galanterivarer og fine Isenkramvarer. . . for	—
Kopper, Fade, Tallerkener, Krukker og lign. Ting af Glas, Ler, Fajance og Porcellæn for	—
Fodtøj (derunder ikke Træsko af alle Arter. for	—
Lædersværte.	} angivet i Pund
	} eller Kroner
Stenkul.	} angivet i Tdr.
	} eller i Pund
Petroleum og andre Oljer.	} ang. i Potter
	} eller i Pund
Stearinlys	i Pund
Agerdykningsmaskiner og Redskaber for	Kroner
Vogne med Calesche.	Stkr. og Kroner
uden do.	Stkr. og Kroner
Jern- og Staalvarer	for Kroner
Fortepianoer og andre musikalske Instrum. for	Kroner
Tømmer og Træ	for Kroner
Tjære.	} angivet i Tdr.
	} eller i Pund.
Udgift til Aviser.	i Kroner
Husstandens Størrelse.	
Jordtilliggende i Areal.	
do.	i Tdr. Hartkorn.

De efter denne Forespørgsel indkomne Besvarelser bleve bearbejdede, og det blev udregnet, hvormeget det kunde antages, at der blev udredet i Told paa de omhandlede Landejendomme. Resultaterne ses paa de følgende Tabeller.

Tabel I. Gaarde med over 30 Tdr. Hartkorn.

	Ejendommens Bilag Nr.	Gaardens Areal i Tdr. Land	Gaardens Hartkorn i Tdr.	Gaardens Husstand, Personantal	Byrden paa Hus- bonden af finan- cielle Toldsatser og Accise i Aaret 1892 Kr.	Maximums- grænsen for Byr- den af beskyl- tende Toldsatser i Aaret 1892 Kr.	Anmærkninger
Gaarde, som drives af Ejeren selv	1	700	100	23	297.85	251.94	
	3	800	71	46	448.07	673.17	
	6	500	60	33	227.10	293.88	
	7	716	76	24	357.29	504.72	Mejeriet, som er bortforpagtet, har forbrugt 500 Tdr. Kul (medregnet her).
	46	415	52	34	297.53	698.30	Anskaffet et Damptærskværk.
	51	650	38	29	58.44	73.41	Megen Husflid. Der kjøbes saa faa fremmede Ting som muligt.
	63	410	54	29	115.91	159.46	Ejerens og Familiens personlige Forbrug er ikke medregnet.
	66	1104	92	43	122.64	366.18	
	111	224	31 ¹ / ₂	16	146.02	216.51	Driver ikke selv Mejeri.
	114	320	41 ¹ / ₄	34	191.09	137.60	
120	290	32	31	200.45	159.00		
Forpagtergaarde	13	830	82	30	241.83	377.10	En stor Del af personligt Forbrug er fælles for disse, men her henført til den første.
	13	700	105	30	235.89	137.96	
	34	350	37 ¹ / ₂	28	166.64	262.93	
	37	470	60	34	253.89	356.43	
	57	342	40	26	195.93	217.56	
	58	430	55	15	128.42	180.67	Drives ikke Mejeri. Mandligt Tyende mest Husmænd.
	61	360	36	35	190.49	314.49	
	65	380	50	43	197.81	147.15	
	70	660	82 ¹ / ₄	•	237.44	195.64	
	76	383	40	24	149.63	239.33	Forbrug af Manufakturvarer, Tobak, Vin og Aviser er ikke opgivet. Husst.?
	104	612	50	30	241.26	308.10	
117	750	98	52	472.87	623.40	Ansk. Mejemaskine (900 Kr.)	

II. Gaarde med 12–30 Tdr. Hartkorn.

	Ejendommens Bilag Nr.	Gaardens Areal i Tdr. Land	Gaardens Hartkorn i Tdr.	Gaardens Husstand, Personantal	Byrden paa Hus- bonden af finan- sielle Toldsatser Kr. og Accise i Aaret 1892	Maximums- grændsen for Byr- den af besygt- tende Toldsatser i Aaret 1892 Kr.	Anmærkninger
Gaarde, som drives af Ejeren selv	20	114	14	10	52.80	81.88	
	21	148	20	20	182.72	119.97	
	47	96	14	11	176.04	125.08	
	54	100	14 $\frac{1}{2}$	14	112.14	96.12	
	60	260	16 $\frac{1}{2}$	25	91.98	158.26	
	91	177	12 $\frac{1}{4}$	13	60.73	114.07	
	110	201	20	14	85.33	240.33	
	118	620	30	35	317.68	489.80	
	128	260	14	24	182.93	251.63	Bornholm (Hartkorn redu- ceret).
137	491	16 $\frac{1}{2}$	30	82.19	249.62		
Forpagtergaarde	2	110	13	13	85.01	70.46	
	32	200	17	12	136.33	110.54	
	56	300	18 $\frac{1}{8}$	17	89.97	162.65	
	77	200	24	23	121.98	209.04	
	115	100	12 $\frac{1}{4}$	10	68.39	127.91	

III. Gaarde med 8—12 Tdr. Hartkorn.

Ejendommens Bilag Nr.	Gaardens Areal i Td. Land	Gaardens Hartkorn i Tdr.	Gaardens Husstand Personantal	Byrden paa Hus- bonden af finan- cielle Toldsatser Kr. og Accise i Aaret 1892.	Maximums- grænsen for Byr- den af beskyt- tende Toldsatser i Aaret 1892. Kr.	Anmærkninger
22	80	9 $\frac{1}{2}$	11	50.54	83.67	
26	160	10 $\frac{1}{8}$	12	84.76	193.55	
35	86	8	14	89.57	200.46	
37	90	10 $\frac{1}{2}$	8	46.20	206.08	
48	80	9 $\frac{1}{2}$	10	40.65	203.65	Kjøbt Andel i et Damp- tærskværk.
55	149	10 $\frac{1}{2}$	15	60.84	205.45	
95	104	9 $\frac{1}{8}$	9	57.69	88.42	
109	„	„	10	75.17	120.01	Kun opgivet, at det er en »større Bondegaard«
113	88	9 $\frac{1}{4}$	14	53.26	80.29	
12	70	8 $\frac{3}{4}$	17	49.74	199.39	Ejerne tilhøre formentlig ikke Bondestanden.
67	250	10 $\frac{5}{8}$	17	66.37	137.75	
88	170	8	12	79.59	60.37	
116	92	10 $\frac{1}{4}$	8	76.21	201.48	

IV. Gaarde med 4—8 Tdr. Hartkorn.

Ejendommens Bilag Nr.	Gaardens Areal i Tdr. Land	Gaardens Hartkorn i Tdr.	Gaardens Husstand, Personantal.	Byrden paa Hus- bonden af finan- sielle Toldsatser og Accise i Aaret 1892 Kr.	Maximums- grænsen for Byr- den af besyt- tende Toldsatser i Aaret 1892 Kr.	Anmærkninger
5	65	7 ⁵ / ₈	10	55.17	28.31	
15	50	4 ³ / ₄	6	40.56	46.24	
19	84	5 ¹ / ₈	7	47.32	54.71	
27	52	4 ¹ / ₂	10	68.50	50.43	
28	48	5	10	70.66	88.17	
34	33	4	8	32.54	60.76	
37	38	4 ⁷ / ₈	9	27.12	80.43	
38	69 ¹ / ₂	5	10	62.45	89.71	
39	49	7	9	54.88	49.92	
73	50	4 ¹ / ₂	8	57.51	46.80	
75	59	4 ¹ / ₂	15	49.36	67.82	
81	53	6 ¹ / ₄	7	50.93	73.81	
82	58	4 ⁵ / ₈	7	75.98	43.96	
83	100	5 ¹ / ₈	12	53.43	314.20	
89	153	6 ¹ / ₈	10	33.62	172.44	Bygget en Staldlænge; (stort Forbrug af Jern og Træ).
102	67	7 ⁷ / ₈	9	49.08	79.64	
103	55	6	7	37.73	50.13	
124	57 ¹ / ₂	5 ¹ / ₄	13	42.84	63.18	Bornholm. (Hartkornet reduceret.)
129	68	6 ¹ / ₃	10	64.48	68.94	
131	90	6	9	59.01	77.14	
134	76	7 ⁷ / ₈	7	35.85	74.32	
135	62	6 ⁵ / ₈	9	41.74	55.88	
136	150	6	14	74.11	129.34	Møller.
4	66	6 ¹ / ₂	9	22.58	49.86	Ejerne tilhøre formentlig ikke Bondestanden.
18	55	4	6	34.68	54.97	

V. Gaarde med 1—4 Tdr. Hartkorn.

Ejendommens Bilag Nr.	Gaardens Areal i Tdr. Land	Gaardens Hartkorn i Tdr.	Gaardens Husstand, Personantal	Byrden paa Hus- bonden af finan- sielle Toldsatser og Accise i Aaret 1892	Maximums- grænsen for Byr- den af besygt- tende Toldsatser i Aaret 1892	Anmærkninger
29	38	3 $\frac{1}{2}$	8	26.78	50.36	
30	35	3 $\frac{82}{96}$	10	26.41	52.98	
31	135	2 $\frac{1}{4}$	10	41.30	29.34	
33	24	2 $\frac{3}{8}$	8	36.16	51.00	
40	22 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{3}{8}$	8	45.59	104.59	
41	300	3	10	49.54	147.56	Møller.
50	90	2 $\frac{3}{8}$	8	27.87	44.52	
55	30	2	6	26.20	45.97	
59	44	3 $\frac{1}{2}$	10	41.63	147.92	Bygget en Lade.
59	41	3 $\frac{1}{4}$	7	61.96	43.99	
74	30	2	6	38.55	52.33	
80	52	3 $\frac{9}{32}$	5	18.21	100.78	
90	65	3 $\frac{1}{4}$	7	28.14	45.99	
97	36 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{88}{96}$	6	44.24	65.08	
98	30 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{3}{32}$	7	29.24	38.83	
106	54	3 $\frac{40}{96}$	6	29.88	96.57	
119	30 $\frac{1}{2}$	2 $\frac{3}{4}$	5	18.09	26.10	
125	46	2 $\frac{1}{32}$	6	15.50	39.35	
130	57	3 $\frac{5}{96}$	9	56.06	60.24	Bornholm. (Hartkornet reduceret.)
132	28 $\frac{1}{2}$	3 $\frac{7}{8}$	7	30.22	55.27	
59	40	1 $\frac{1}{8}$	8	21.34	29.77	
64	18	1	9	72.23	93.82	Møller (Fanø).
91	40	1 $\frac{44}{96}$	10	46.14	116.74	Driver Forsøg med Kul- turplanter.
108	50	1	6	35.96	41.30	
112	16 $\frac{1}{2}$	1 $\frac{1}{4}$	8	25.54	65.92	

VI. Boelssteder med 2 Skpr.—1 Td. Hartk.

Ejendomme Bilag Nr.	Husstanden paa Stedet, Personantal	Byrden paa Hus- bonden af finan- sielle Toldsatser og Accise i Aaret 1892 Kr.	Maximums- grænsen for Byt- den af beskyt- tende Toldsatser for Aaret 1892 Kr.	Anmærkninger
10	4	18.06	11.56	Forfærdiger Træarbejde. Forbrug af Træ (100 Kr.) er ikke medregnet.
16	8	20.70	13.14	
23	6	23.10	36.52	
24	5	26.64	37.10	
36	6	24.64	48.78	
40	5	16.31	21.54	
40	4	12.01	13.31	
40	3	14.24	20.05	
53	4	26.13	25.46	Frugtexportør.
59	5	15.56	23.46	
59	4	19.23	14.54	
71	4	15.59	26.66	Tømrer og Murer.
80	4	15.63	27.34	
80	4	16.92	28.22	
82	5	17.89	11.78	Skomager.
96	6	11.88	17.30	
101	3	20.77	24.76	
105	3	40.48	17.38	
121	5	54.99	30.03	
123	4	8.56	10.95	
126	2	11.76	13.68	Bornholm. (Hartkornet reduce- ret.)
127	9	28.71	24.53	
133	4	18.41	27.96	
138	5	18.68	25.40	

VII. Huse med under 2 Skpr. Hartkorn.

Ejendommens Bilag Nr.	Husstanden paa Stedet, Personantal	Byrden paa Hus- bonden af finan- sielle Toldsatser og Accise i Aaret 1892. Kr.	Maximums- grænsen for Byr- den af beskyt- tende Toldsatser for Aaret 1892 Kr.	Anmærkninger
34	6	15.33	20.26	Landpostbud.
37	6	12.30	12.26	
40	8	8.32	11.28	
44	7	16.61	85 11	
59	2	22.60	10.57	Arbejdsmand, Kreaturhandler, Afholdsmand.
59	5	15.37	20.37	Tækkemand, Snedker, Afholds- mand.
63	5	11.82	10.72	
68	8	18.91	49.18	
69	7	36.44	55.86	
78	5	15.88	14.64	
79	4	15.12	13.87	
80	3	15.53	44.66	
85	4	16.01	29.58	
87	6	23.14	13.69	
99	2	5.67	5.24	
122	4	20.87	27.83	

VIII. Jordløse Husmænd og Indsiddere.

Ejendommens Bilag Nr.	Husstanden paa Stedet, Personantal	Byrden paa Hus- bonden af finan- sielle Toldsatser og Accise i Aaret 1892 Kr.	Maximums- grænsen for Byr- den af besygt- tende Toldsatser i Aaret 1892 Kr.	Anmærkninger
1	8	19.30	16.60	Indsiddere.
17	6	16.70	13.18	
25	6	21.88	10.42	Indsiddere.
33	6	22.39	24.32	Husmand, Stenhugger.
45	4	15.45	39.90	Indsiddere.
49	4	12.27	20.88	Husmand.
55	4	21.10	20.31	Landarbejder.
59	3	24.83	20.12	Arbejdsmand.
75	6	12.65	12.64	Indsiddere, Stenhugger.
82	6	12.99	5.88	Arbejdsmand, Graver og Klokker.
84	4	13.22	21.04	Arbejdsmand.
86	5	17.09	28.34	Lejehusmand, Arbejdsmand.
100	4	11.76	26.90	Husmand.

Med Hensyn til Forstaaelsen af ovenstaaende Tal skal bemærkes følgende:

Tallene for Byrden ved Told og Accise angiver det Beløb, som Husbonden har udredt i Aarets Løb ved Indkjøb til sin og sin Husstands Forbrug, altsaa ogsaa Tolden af Tyendets Kost, hvilken maa antages at hvile paa ham. Derimod er ikke medtaget de Toldbeløb, som er udredede af hans Tyende og Daglejerne selv, af Gjenstande, som disse har købt for deres egne Penge.

Den første Talrække viser Byrden af de finansielle Afgiftssatser. Under disse er medregnet Told og Accise af Sukker, Kaffe og Cikorie m. m., The, Salt, Sago, Ris, Cacao og Chokolade, bajersk Øl, Brændevin, Vin, Tobak og Cigarer, Kul, Petroleum samt nogle mindre Poster. Ved disse Artikler har man faaet opgivet Forbrugets Størrelse efter Kvantitet og har saaledes ligefrem kunnet udregne Afgiftens Beløb. Toldbeskyttelsen spiller kun en mindre Rolle ved disse Varer.

Den anden Talrække angiver Maximumsgrænsen for Byrden af de beskyttende Toldsatser. Herunder er beregnet Tolden af Manufakturvarer af alle Arter, derunder færdige Klædningsstykker, Galanterivarer og finere Isenkramvarer, Jærn- og Staalvarer, Kopper, Fade, Tallerkener o. l. Ting af Porcellæn, Ler eller Glas, Fodtøj, Aviser m. m. Ved disse Poster har man ikke ligefrem kunnet beregne Toldbyrdens Størrelse, da man for største Delen ikke kjendte, hvilke Kvantiteter der er forbrugt af disse Varer, men kun for hvormange Penge, der var indkøbt af enhver af dem i Aarets Løb. Og selv om man kjendte Kvantiteten, kunde man dog ikke finde den Byrde, Tolden her paalagde Befolkningen, thi ved disse Artikler spiller Toldbeskyttelsen en stor Rolle. Man maatte derfor opgive at beregne selve Toldbyrdens virkelige Størrelse. Derimod har man søgt at beregne Maximumsgrænsen for, hvad Toldbyrden paa disse Artikler kunde komme til at udgjøre, naar man i alle Tilfælde regnede, at det for Forbrugerne ugunstigste Forhold indtraf. Man har saa-

ledes regnet, at de toldbeskyttede Varer fordyres med hele Toldbeskyttelsens Beløb uden Hensyn til den indenlandske Konkurrencens Indflydelse, og man har regnet, at Varerne fordyres paa Grund af Toldsatserne med lige saa mange Procent af Detailpriserne som af en gros Priserne. De i den anden Talrække anførte Talstørrelser angive altsaa ikke den virkelige Byrde af de beskyttende Toldsatser — saaledes som første Talrække viser Byrden af de finansielle Toldsatser —, men de have dog nogen Interesse, fordi de angive Grænsen opad og kunne tjene til at hindre de ofte altfor overdrevne Forestillinger om Toldbyrdens Størrelse.

Anm. Det er ved tidligere Beregninger af Toldbyrdens Størrelse undertiden bleven hævdet, at man foruden Toldbyrden for det enkelte Aars Udgift tillige burde medtage Toldbyrden paa den hele tilstedeværende Formuemasse — Tolden paa Status —. En saadan Beregningsmaade kunde være berettiget; man maatte da af Tolden paa Formuen medtage dels Renten af Toldbeløbet, og dels Tolden paa, hvad der af Formuen bliver forbrugt i det enkelte Aar, men til Gjengjæld maatte man ikke hertil lægge hele Tolden af den aarlige Udgift, men kun Tolden af de Gjenstande (eller den Del af disse), som blev helt forbrugt i det paagjældende Aar, og man maatte fradrage Tolden af de Gjenstande (eller Dele af dem), hvis Forbrug strakte sig over flere Aar; thi ellers vilde man komme til at regne de samme Toldbeløb to eller flere Gange. En saadan Beregningsmaade kunde være theoretisk rigtig, men i Praxis vilde den være uanvendelig, thi Landmændene ville og kunne ikke opgive, hvormeget der af en indkjøbt Vare bliver forbrugt i det første Aar og hvormeget der bliver tilbage og skal overføres til Formuestatus og Toldberegningen af den. Man maa derfor gaa den Vej, som her er fulgt, og beregne Tolden af den hele Aarsudgift uden Hensyn til, om Udgiften er anvendt til Varer, der er forbrugt helt i det paagjældende Aar, saa at Toldudgiften ved dem ogsaa helt kan lægges dette Aar til Byrde, eller om Udgiften er anvendt paa Varer, hvis Forbrug strækker sig ud over flere, maaske mange Aar. Ved denne sidste Fremgangsmaade beregner man hele det Beløb, som af de paagjældende er udredet i det enkelte Aar; det er muligt, at Udgiften til Told i dette enkelte Aar har været større end sædvanligt (t. Ex. paa Grund af et Byggeforetagende), det er ogsaa muligt, at den har været mindre; denne Ulempe maa man komme ud over ved

at have et større Antal Forbrugsregnskaber. Det er denne Fremgangsmaade, som her er benyttet.

Endnu skal bemærkes, at der dog er en lille rigtig Kjærne i den Paastand, at man foruden Tolden af den hele Aarsudgift tillige skal medregne Tolden af Formuestatus, det er den, at Forbrugerne staar i Forskud med Tolden af Formuestatus og der kunde derfor være Tale om, at man burde medregne Renten for et enkelt Aar af det tidligere erlagte Toldbeløb, men et saadant Tillæg vil blive meget ubetydeligt og desuden umuligt at beregne.
